

ÖZET

Ürün İhtisas Borsaları ve/veya Ticaret Borsaları altında çalıştırılacak lisanslı depolar; teslim edilen ürünleri işletmelerine kabul etmek, gerekiyorsa depolamaya uygun hale getirmek, kalite ve miktarını belirlemek, sigortalamak ve uygun şartlarda depolamak; işletmelerine kabul ettikleri ürünün karşılığı olarak, sahibine borsada alınıp satılabilecek ve rehin konularak banka kredisi alınabilecek bir ürün senedi temin etmek ve istek halinde sahibine ürünü zaman geçirmeden teslim etmek görevlerini yürütmekle yükümlüdürler.

Lisanslı depolar; 10 Şubat 2005 tarihinde kabul edilen 5300 sayılı “Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu” ve ilgili yönetmeliklerde belirlenen esaslara göre kurulmakta ve işletilmektedirler. İhtiyaç duyulan ürün ve ürün grupları için yönetmelikler hazırlamada Gümrük ve Ticaret Bakanlığı yetkilidir.

Lisanslı depo kurmak ve işletme hakkı alabilmek için en az 1 milyon TL sermayeli anonim şirket olarak, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan kuruluş ve faaliyet izni alınması gerekmektedir. Firmalar, depolayabilecekleri ürünlerin rayiç değerinin yüzde 15'i kadar bakanlığa teminat vermelidir.

Mevcut koşullarda lisanslı depo kurulması ve işletilmesi, büyük ölçekli yatırım gerektirdiğinden, Lisanslı Depoculuk Kanunu 2005 yılında çıkartılmış olmasına rağmen lisanslı depoculuk yatırımları istenen düzeyde gerçekleşmemiştir.

Lisanslı depoculuğu teşvik etmek amacıyla yapılan düzenlemelerle, depodaki ürünleri temsil eden senetlerin alınıp satılmasından elde edilen tüm kazançlar, 2014 yılı sonuna kadar kurumlar vergisi, gelir vergisi, KDV ve damga vergisinden muaf tutulmuştur. Ayrıca, yatırım teşvik sistemi aracılığıyla da lisanslı depoculuk yatırımları desteklenmektedir. Yatırımlarda Devlet Destekleri kapsamında en büyük avantajlara sahip olan 4.Bölgede yer alan Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerinde (TRB1 Bölgesi), Lisanslı Depoculuk yatırımları, teşvik sisteminden en üst seviyede faydalanabilmektedir.

Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu ve bu kanuna istinaden çıkarılan yönetmelikler kapsamında Türkiye genelinde bu güne kadar 6 adet firmaya lisanslı depo işletmesi kuruluş izni verilmiş olup, bu firmalar faaliyet izni almak için çalışmalarını sürdürmektedirler.

TRB1 Bölgesinde hububat ve baklagillerin yanı sıra, bölge ekonomisinde çok büyük yere sahip olan kuru kayısı ve benzeri kuru meyvelere yönelik lisanslı depoların kurulması büyük yarar sağlayacaktır. Kuru kayısı, 3 yıla varan depolama ömrü ve standardizasyona uygun yapısıyla, lisanslı depoculuğa en uygun ürünlerden biridir. Lisanslı depoculuk, Dünya lideri olduğumuz kuru kayısı sektöründe kalitenin artırılması ve fiyat istikrarının sağlanması bakımından büyük öneme sahiptir.

Hububat ürünleri için lisanslı depoculuk koşullarını belirleyen bir yönetmelik mevcut olup, kuru meyveler için de benzer bir yönetmelik ihtiyacı mevcuttur. Ayrıca her iki alanda yürütülecek depolama faaliyetine ilişkin uygulamaya yönelik mevzuat değişiklikleri gerekeceği de tahmin edilmektedir.

Lisanslı depoculuğun ilk yatırım maliyetinin yüksek olması ve kâr oranlarının düşük öngörülmesi de bu alana yapılacak yatırımlara ilişkin çekincelerdendir. Bu nedenle, kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşların lisanslı depoculuk alanında atılacak adımlara öncülük etmeleri kritik önem taşımaktadır.

Teknik olarak lisanslı depoculuğun sağlıklı biçimde uygulanabilmesi için, bölgede depoculuğu yapılacak tarımsal ürüne yönelik ihtisas borsalarının kurulmaları ve profesyonelleşmeleri çok önemlidir. İlgili ürün ihtisas borsalarının kurulması, bölgedeki ticaret borsalarının, üretici örgütlerinin ve diğer paydaşların bu alanda atacakları ortak adımlarla gerçekleştirilmelidir. Bu anlamda öncelikle bir kayısı/kuru meyve borsasının kurulması ve ulusal düzeyde etkinliğinin sağlanması gerekmektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	3
1. TÜRKİYE'DE LİSANSLI DEPOCULUK.....	6
1.1. Lisanslı Depoculuk Nedir?	6
1.2. Lisanslı Deponun Kuruluşu ve Faaliyet İzni Alınması.....	7
1.2.1. Kuruluş İzni Alınması	7
1.2.2. Faaliyet İzni (Lisans) Alınması	8
1.3. Lisanslı Depoculuk Faaliyetleri	12
1.3.1. Ürünü Depolama, Hazır Hale Getirme	13
1.3.2. Tartım, Numune Alımı, Analiz ve Sınıflandırma.....	13
1.3.3. Ürünün Depolanması.....	15
1.3.4. Ürünün Sigortalanması	16
1.3.5. Ürünün Muhafazası.....	17
1.3.6. Ürün Senedi	18
1.3.7. Ürünün Teslimi	21
1.4. Ürünlerin Lisanslı Depoya Geçici Olarak Kabulü.....	22
1.5. Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu ve Zararların Karşılanması.....	23
1.6. Lisanslı Depoların Takip ve Denetimi.....	26
1.7. Lisanslı Depoculukta Yasaklar, Hukuki ve Cezai Sorumluluk	29
2. TÜRKİYE'DE LİSANSLI DEPO UYGULAMALARI	31
3. DEĞERLENDİRME	34
KAYNAKÇA	36

1. TÜRKİYE’DE LİSANSLI DEPOCULUK

1.1. Lisanslı Depoculuk Nedir?

Lisanslı depolar, “İç ve dış ticarete konu olan uzun süreli depolanmaya uygun niteliğe sahip tarım ürünlerinin depolanmasına yönelik hizmet veren kuruluşlar” olarak tanımlanmaktadır.

Lisanslı depolar; 10 Şubat 2005 tarihinde kabul edilen **5300** sayılı “**Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu**” ve buna bağlı olarak hazırlanan “Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Yönetmeliği”, “Pamuk Lisanslı Depo Yönetmeliği” ile “Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği” esaslarına göre kurulur ve çalıştırılırlar. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ihtiyaç duyulan diğer ürün ve ürün grupları için yeni yönetmelikler hazırlamada yetkilidir.

Lisanslı depolar;

- ✚ teslim edilen ürünleri işletmelerine kabul etmek, gerekiyorsa depolamaya uygun hale getirmek (temizlemek, kurutmak, v.b.), kalite ve miktarını belirlemek, sigortalamak ve uygun şartlarda depolamaktan,
- ✚ işletmelerine kabul ettikleri ürünün karşılığı olarak, sahibine borsada alınıp satılabilecek ve rehin konularak banka kredisi alınabilecek bir ürün senedi temin etmekten ve
- ✚ istek halinde sahibine ürünü zaman geçirmeden teslim etmekten

sorumludurlar.

Lisanslı Depoculukla Amaçlananlar:

- ✚ Tarım ürünlerinin ticaretinin kolaylaştırılması ve depolanması için yaygın bir sistem oluşturulması,
- ✚ Ürünlerin emniyetinin ve sağlıklı ortamlarda depolanmasının sağlanması,
- ✚ Ürünlerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar tarafından saptanmasının sağlanması,
- ✚ Lisanslı depo işleticilerinin kişiler arasında ayırım yapmaksızın tarım ürünlerini kabul etmelerinin temin edilmesi,

- ✚ Ürünü hasat dönemi sonrasında satmak isteyen üreticiye depo sağlanarak, üreticinin ihtiyacı olduğu dönemde ürünü değerlendirmesine olanak verilmesi ve piyasadaki ürün arzının daha uzun bir döneme yayılması,
- ✚ Ürünün fiziki olarak yeri değiştirilmeksizin, mülkiyetini temsil eden ürün senedi aracılığıyla el değiştirmesinin sağlanması ve bu bağlamda ürün senetlerinin hububat borsalarında işlem görmesini sağlayarak borsaların geliştirilmesi, ürün senedi aracılığı ile kredi kullanımının yaygınlaştırılması,
- ✚ Nakliye masrafları ve ürün kayıplarının azaltılması
- ✚ Tarımsal ürün ticaretinin kayıt altına alınması, vergi gelirlerinin artırılması ve milli gelire katkı sağlanması

1.2. Lisanslı Deponun Kuruluşu ve Faaliyet İzni Alınması

1.2.1. Kuruluş İzni Alınması

Lisanslı depo işletmesinin kuruluşu **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı**'nın iznine tabidir.

Lisanslı depo işletmesinin kuruluşuna izin verilebilmesi için;

- ✚ Başvuru dilekçesi sunulması,
- ✚ Başvuru sahipleri ile varsa tesis ve depolarının iletişim bilgilerinin beyan edilmesi,
- ✚ Lisanslı depo işletmesinin faaliyet konuları, depolanacak ürünler ve öngörülen depo kapasitesinin beyan edilmesi,
- ✚ Ekonomik ihtiyaç ve etkinlik şartlarının uygun olması,
- ✚ Depolanacak ürüne ilişkin piyasa yapısının, mevcut bir lisanslı depodan ayrı olarak depo kurulmasını gerektirecek nitelik ve düzeyde olması,
- ✚ **Anonim şirket** şeklinde ana sözleşmesinin hazırlanması ve Türk Ticaret Kanununda öngörülen anonim şirket kuruluş işlemlerinin tamamlanması,
- ✚ **1 milyon TL**'den az olmamak üzere depolama kapasitesine göre ilgili yönetmelikte belirlenen tutarda ödenmiş sermayeye sahip olması ve
- ✚ Pay senetlerinin tamamının nama yazılı olması

gerekmektedir.

Bakanlık öncelikle, kuruluş başvurusu için sunulan belgelerin tam ve yeterli olup olmadığının tespitini yapar, varsa eksikliklerin giderilmesini talep eder. Bilgi ve belgelerde, ilgili mevzuat çerçevesinde bir eksiklik ya da aykırılık olmaması halinde, Bakanlıkça şirketin ana sözleşmesi onaylanır ve Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde şirketin kuruluş işlemleri tamamlanır. Kuruluşu gerçekleştiren lisanslı depo işletmesi, Türkiye **Ticaret Sicil Gazetesi**'nde ilan olunur.

1.2.2. Faaliyet İzni (Lisans) Alınması

Kuruluş izni alan şirkete, ancak ilgili mevzuatın öngördüğü lisans şartlarını taşıdığına tespiti halinde, faaliyet izni verilir. Lisanslı depoculuk faaliyetinde bulunmak için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan depoculuk lisansı alınması zorunludur. Bakanlıktan lisans alınmadan lisanslı depoculuk faaliyetinde bulunulamaz; lisanslı depo işletmesi izlenimini verecek hiçbir isim, unvan, işaret ve benzerleri kullanılamaz.

Kuruluşuna izin verilen lisanslı depoculuk şirketinin, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilmesini takiben en geç bir yıl içinde, faaliyet izni alması şarttır. Bu süre gerektiğinde Bakanlık tarafından en fazla bir yıl daha uzatılabilir. Söz konusu süre içinde Bakanlığa başvurmayan veya başvurusu uygun görülmeyen kuruluşun faaliyet izni alma hakkı düşer. Bu durumda şirketin, en geç üç ay içinde ana sözleşmelerindeki ticaret unvanı, amaç ve faaliyet konularını değiştirmesi veya tasfiyeye girmesi zorunludur.

Lisanslı tarımsal ürün deposuna ilişkin gereklilikler ilgili kanun kapsamında çıkarılan yönetmeliklerle belirlenmektedir. Bu kapsamda yayınlanan Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Yönetmeliği uyarınca gereken asgari nitelikler aşağıda verilmiştir;

- ✚ Yukarıda öngörülen süre içinde, bir başvuru dilekçesi veya formuyla faaliyet izni başvurusunun yapılmış olması.
- ✚ Şirkete kuruluş izni verilirken aranılan şartların kaybedilmemiş olması, değişiklikler varsa bunların yazılı olarak bildirilmesi.
- ✚ Lisanslı depo içindeki ünitelerin, üniteler içindeki dökme ürün bölümlerinin, ürün tankları ve ambalajlanmış/çuvallanmış ürün bölmelerinin ve diğer bölümlerin, üzerlerinden çıkmayacak ve her numaranın kapsadığı alanı gösterecek şekilde numaralandırılması; dökme ürün depo ve tankları, üst kısımlarındaki açıklıkta ve ayrıca alttaki çıkış vanalarının üzerinde ya da yanında kolayca görülecek biçimde numaralanması.
- ✚ 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı Ölçüler ve Ayarlar Kanunu ve ona dayanılarak çıkarılan Yönetmeliklere uygun olarak, her lisanslı depoda, depoya giren ve çıkan hububatın tartımının yapılabilmesi amacıyla yeterli tartım aleti, cihaz ve kantarlar bulunması.
- ✚ Ürün senetlerinin güven içinde ticaretinin ve takibinin yapılabilmesi için lisanslı depo işletmesi ile borsa arasında sözleşme yapılması; sözleşmede; ürün senetlerinin borsaya kota ettirilmesi, hareketlerinin kontrol ve takibi, teyidi, iptali, bilgi akışının düzenli olarak sağlanması, lisanslı depodaki ürünlerin gerektiğinde Bakanlık ve borsaca incelenmesi ve kontrolü ile aralarındaki bilgi iletişim sistemi ve diğer hususlar düzenlenmesi, bu işlemler için gerekli bilgi işlem alt yapısını oluşturulması,
- ✚ Lisans için başvuran şirketin kuruluşunun yayımlandığı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, şirketin Ticaret Sicil Memurluğunca onaylı değişiklikleri de içeren ana sözleşmesi ve vergi levhası suretleri sunulması.
- ✚ Lisanslı depo işletmesi ve depolarının varsa şubelerinin yerleşim planının sunulması.
- ✚ Lisanslı depo işleticisinin bina ve tesislerinin kira sözleşmesi veya tapu senedinin onaylı suretinin sunulması.
- ✚ Lisanslı depo işletmesinin tamamından sorumlu yöneticisi veya müdürünün, bölüm sorumlularının, varsa şube sorumlularının isimleri, ikamet adresi, diploma ve nüfus cüzdanı fotokopisinin sunulması.
- ✚ Personelin unvan, görev ve sorumlulukları ile iş tanımlarını da gösterir personel ve organizasyon şemasının sunulması.

- ✚ Lisanslı depoya giren ve çıkan tüm ürünlerin kayıtları ile ürün senedi defterini ve kanunen tutmakla yükümlü olduğu diğer defter ve kayıt yükümlülüğünün -mümkün olduğunca yedekleme, yangından etkilenmeyen bir kasada muhafaza etme gibi koruyucu önlemlerin alınması da dahil- yerine getirilmiş olması.
- ✚ Lisanslı depolarda kullanılacak cihaz, alet ve ekipmanların marka, model, üretim yılı ve kullanım talimatlarının bildirilmesi.
- ✚ Bakanlıkça, depo kapasitesindeki ürün rayiç bedelinin %15'inden az olmamak üzere, belirlenen lisanslı depo teminat yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması.
- ✚ İlgili yönetmelik gereğince sigorta yükümlülüğünün yerine getirildiğine dair sigorta poliçelerinin sunulması.
- ✚ Bir milyon TL'den az olmamak üzere, ilgili yönetmelikte lisanslı depo kapasitesine göre belirlenen tutarda ödenmiş sermaye şartının yerine getirilmiş ve istenilen mali tablo ve raporların sunulması.
- ✚ Faaliyetleriyle ilgili muhasebe kayıt, bilgi ve belge sistemi ile düzenli iş akışı ve haberleşmeyi sağlayacak yeterli bir altyapı kurulmuş, teknik donanım ile iç kontrol sisteminin oluşturulmuş olması.
- ✚ Lisanslı depo işletmelerinin faaliyet ve ihtiyaçlarına uygun olarak, yeterli sayıda ziraat mühendisi, gıda mühendisi, kimya mühendisi, kimyager, biyolog veya üniversitelerin tarım ürünlerinin muhafazası ya da depolanmasıyla ilgili program uygulayan yüksek okul mezunu gibi konusunda lisans veya ön lisans yapmış ya da depolama, gıda, laboratuvar ve kimya konularındaki liselerden diploma almış veya Bakanlıkça kabul edilen ilgili bakanlık ya da diğer kamu veya özel kuruluşlarca düzenlenen kursa, belli bir sertifika programına veya eğitime tabi tutularak, lisanslı depo işletmesinin iş ve faaliyetlerine ilişkin bir sertifikaya hak kazanmış, lisanslı personel, teknik personel ile diğer idari ve yardımcı personel istihdamının sağlanması.

Ayrıca ilgili yönetmelik gereği depoların aşağıdaki özelliklere haiz olmaları da gerekmektedir;

- ✚ Tabanlarının, ürüne yabancı madde karışmasını ve kirlenmeyi önleyecek ve rutubeti geçirmeyecek, iç ve dış yüzeylerinin varsa duvarları ile çatısının ürünü her türlü hava etkisinden koruyacak şekil ve nitelikte olması,

- ✚ Kapalı depo olması, ürünün depolara aktarılması ya da depodan tahliyesi amacıyla ihtiyaç duyulan nakil ve diğer araç ve gereçlerin rahatça çalışabileceği genişlikte boş alanların bulunması,
- ✚ Toplam kapalı ürün depolama kapasitesinin asgari 40.000 ton, müstakil her bir ünitenin ya da şubenin kapalı depo kapasitesinin asgari 5.000 ton ürün kapasitesine haiz olması,
- ✚ Çeşitli grup, sınıf ve derecelerdeki hububatın karışmasını, niteliklerinin bozulmasını, fazla basınç altında bulunmasını önleyecek tedbirlerin alınmasına elverişli büyüklükte ve nitelikte olması,
- ✚ Yeterli havalandırma sistemine sahip olması,
- ✚ Yeterli yangın söndürme sistemine sahip bulunması,
- ✚ Özel muhafazalı ve toza karşı korumalı elektrik sistemine sahip bulunması,
- ✚ Toz emme sistemine sahip olması, ayrıca toz toplama riski olan nakil ve aktarma ekipmanlarında da bu sistemin bulunması,
- ✚ Depolama hizmetleri ve ihtiyaç duyulan diğer yan hizmetleri yerine getirebilecek uygun ve yeterli alet, ekipman ve cihazlarla donatılması, depoda ihtiyaç duyulan teknik donanım ile bunları kullanacak yeterli ve nitelikli personel istihdamının sağlanması,
- ✚ İhtiyaç duyulması halinde; depolanmak üzere getirilen ürünün niteliğine göre şartlandırma, eleme, kurutma, yabancı maddelerden ayıklama ve benzeri hizmetlerin sağlanabilmesi amacıyla lisanslı depo bünyesinde veya yakın civarında, uygun kapasite ve tipte makine, cihaz, ünite ve tesislerinin bulunması ya da lisanslı depo işletmesinin bu hizmeti, başka işletmelerle anlaşma yaparak sağlaması ve depolanmak istenen ürünü depolarına nakledecek gerekli altyapı ve nakil sistemini kurması, anlaşmalı olduğu bu tür işletmeleri depoda kolayca görünebilecek şekilde teşhir etmesi.

Lisansın verilebilmesi için; Bakanlık öncelikle, istenen belgelerin tam ve yeterli olup olmadığını tespitini yapar, varsa eksikliklerin giderilmesini talep eder. Lisanslı depo işleticisi olmak için başvuranın lisans kapsamındaki depo ve tesisleri, mevzuat hükümleri ile teknik yeterlilik bakımından oluşturulan bir Komisyona veya Bakanlığın uygun göreceği başka bir kuruluşa yerinde incelettirilir. İnceleme sonucu gerekçeleriyle birlikte bir rapora bağlanarak Bakanlığa sunulur. Raporda lisans alması uygun görülenlere Bakanlıkça lisans verilir. Lisans bedeli, lisans verilmeden önce başvuru sahiplerince ödenir. 2011 yılı içinde Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumları Depolayan lisanslı depo işletmeleri, yetkili ve referans yetkili sınıflandırıcılar ile tarcılara verilecek lisanslara ilişkin bedeller aşağıda verilmiştir.

Lisanslı Depo İşletmesi Lisansı		Diğer Lisanslar		Tüm Lisanslar İçin	
Depo Kapasitesi (ton)	Tutar (TL)	Konu	Tutar (TL)	Konu	Tutar (TL)
20.000	2.000	Yetkili Sınıflandırıcı Lisansı	1.000	Lisansta Değişiklik Yapılması	Lisans Bedelinin %25'i
20.001 - 40.000	2.500	Referans Yetkili Sınıflandırıcı Lisansı	2.000	Lisans Sureti Verilmesi	Lisans Bedelinin %3'ü
40.001 - 70.000	3.000	Tartıcı Lisansı	50	Zayi Olma Halinde Yeni Belge Verilmesi	Lisans Bedelinin %50'si
70.001 - 110.000	3.500				
110.001 ve Üzeri	4.000				

Kaynak: İç Ticaret Genel Müdürlüğü, 2011

Bakanlık düzenlenen raporu yetersiz bulursa ya da ihtiyaç duyarsa, lisans verilmeden önce konuyla ilgili ek ya da yeni bir inceleme yapılmasına da karar verebilir. Kuruluş izni ve lisans alınmasına ilişkin olarak öngörülen şartlardan herhangi birinin kaybedilmesi üzerine, Bakanlıkça verilecek süre içerisinde söz konusu şartların sağlanmaması halinde, lisanslı depoların lisansları askıya alınır, faaliyetleri geçici olarak durdurulur veya lisansları iptal edilir.

Lisansın Bakanlıkça askıya alınması, iptal edilmesi veya lisans süresinin dolması durumunda lisans, Bakanlığa teslim edilir. Askı süresi içinde iptal edilmeyen lisans, depo işleticisine iade edilir. Bakanlığın askıya alma, geri verme veya iptale ilişkin işlemleriyle ilgili kararları Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân ettirilir.

Lisanslı depo işletmesi aynı zamanda yetkili sınıflandırıcılık faaliyetinde de bulunmak isterse, yetkili sınıflandırıcı lisansı depoculuk lisansından ayrı olarak düzenlenir.

1.3. Lisanslı Depoculuk Faaliyetleri

Lisanslı depoya kabul edilen ürünlerde sırasıyla

- ✚ Gerekiyorsa depolamaya uygun hale getirme (temizlemek, kurutmak, sınıflama v.b.) işlemleri yapılır,
- ✚ Numune alınır, tartım yapılır,
- ✚ Yetkili sınıflandırıcı lisansına sahip lisanslı depo işletmesinde analiz ve sınıflandırma işlemleri yapılır, yetkili sınıflandırıcılık faaliyetinde bulunmayan ya

da bulunsa bile ihtiyaç duyan lisanslı depo işletmelerinde ise analiz, sınıflandırma ve belgelendirme işlemleri sözleşme yapılmış yetkili sınıflandırıcılar tarafından yapılır,

- ✚ Kalite sınıfına ve depolamaya uygun bir üniteye depolama yapılır,
- ✚ Ürünün karşılığı olarak, sahibine borsada alınıp satılabilecek ve rehin konularak banka kredisi alınabilecek bir ürün senedi verilir ve
- ✚ İstek halinde sahibine ürün zaman geçirmeden teslim edilir.

Lisanslı depo işletmesi, depoculuk ana faaliyeti yanında, lisanslı depo şirketinin ana sözleşmesinde gösterilmek ve Bakanlıkça uygun görülme kaydıyla, ilgili mevzuata uygun şekilde bu ürünlere dayalı ya da ilişkili ticaret, antrepoculuk, taşıma ve nakliye, sigorta, sanayi tesisi kurma, işleme, kurutma, ayıklama ve benzeri diğer konularda da faaliyet gösterebilir.

1.3.1. Ürünü Depolama, Hazır Hale Getirme

Gerekli ve uygun araçlarla donatılmış lisanslı depo işletmesi, depolamaya ve standartlara uygun olmayan ya da depolandığında lisanslı depodaki diğer ürünleri olumsuz etkileyebilecek ürünleri, ürün sahibinin talebi üzerine ve ücreti karşılığında, depolamaya ve standartlara uygun hale getirmek üzere, ürünün niteliğine göre ihtiyaç duyulan temizleme, yabancı maddelerden ayıklama, eleme, kurutma, şartlandırma ve benzeri işlemlere tabi tutar. Depolamaya ve standartlara uygun hale getirilen ürün, tür, sınıf ve standartlarına uygun diğer ürünlerle depolanabilir.

Depolama şartları uygun olmayan ürünler, lisanslı depolara alınmaz ve diğer ürünlerle karıştırılmaz. Ancak bunlar için ayrılmış farklı bölüm, konteynır veya özel alanlara konulabilir.

1.3.2. Tartım, Numune Alımı, Analiz ve Sınıflandırma

Tüm ürünler, kabul ve teslim esnasında tartılırlar. Ambalajlı ürünlerde her parti, ayrı ayrı tartılır. Lisanslı depoda depolanacak veya depolanmış ürünün tartılması ve tartım makbuzuyla belgelendirilmesi, lisanslı depo işletmesinde istihdam edilen lisanslı tartıcılar tarafından yapılır. Lisanslı tartıcılar, lisanslı depoya depolanacak veya depolanmış ürünleri istem üzerine en kısa sürede, ayrımcılık yapmadan doğru olarak tartmak ve belgelendirmekle görevli ve yetkilidirler.

Lisanslı depo işletmesinde depolanacak ürün; 8.10.2005 tarihli ve 25960 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik”in numune almaya ilişkin maddesine, bu maddelerde düzenleme olmayan konularda da, ilgili standartlara göre numune alınmak, analiz ve sınıflandırması yapılmak suretiyle depolanır.

Görevli tarafından numune alma araç ve cihazlarıyla elle veya otomatik olarak alınan numuneler, bir ambalajda veya doğrudan ilgili yetkili sınıflandırıcı tesisine ulaştırılır. Numune ambalajının dış etkilerden korunacak, numunenin temsil nitelik ve özelliğini muhafaza edecek şekilde tasarlanması ve numunenin etiketlenmesi gerekir.

Lisanslı depo işletmeleri ile bunların personeli, yetkili sınıflandırıcının gözetim ve sorumluluğunda numune işlemlerinde görev yapabilirler. Numune alınması ve gönderilmesi işlemlerine, istemeleri halinde ürün sahibi ile lisanslı depo işleticisi veya bunların temsilcileri nezaret edebilirler.

Tarımsal ürünlerin analiz edilmesi, sınıf ve standartlarının belirlenmesi; Bakanlık, ilgili borsalar, kuruluşlar ve sektör tarafından kabul edilmiş ve lisanslı depolara tevdi edilecek ürünler için zorunlu uygulamaya konmuş ürün standartlarına göre, yetkili sınıflandırıcılar tarafından yapılır. Bu çerçevede, yetkili sınıflandırıcı lisansına sahip lisanslı depo işletmesinde analiz ve sınıflandırma işlemleri yapılır. Yetkili sınıflandırıcılık faaliyetinde bulunmayan ya da bulunsa bile ihtiyaç duyan lisanslı depo işletmelerinde ise analiz, sınıflandırma ve belgelendirme işlemleri sözleşme yapılmış yetkili sınıflandırıcılar tarafından yapılır.

Lisanslı depolarda depolanacak veya depolanmış ürünlere ilişkin analiz ve sınıflandırma belgesinin düzenlenmesi ile buna ilişkin itirazların sonuçlandırılması hakkında, “Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik”te gösterilen usul ve esaslar uygulanır. Analiz, sınıflandırma veya standarda ilişkin bir itiraz durumunda, itiraz sonucu yeniden belirlenen değerlere göre hareket edilir.

Yetkili sınıflandırıcılar tarafından sınıf ve standardı belirlenen tarım ürünleri, -bunların ticaret ve pazarlanması ve/veya lisanslı depolarda muhafaza edilmesi veya benzeri durumlarda- başkaca bir zorunlu kontrole tâbi tutulmaz.

Bir ürünün lisanslı depo işletmesine teslimi sırasında, ürün senedinden önce düzenlenen tartım makbuzu, o ürünün mülkiyetinin ispatında kullanılabilir. Ürün senedi, tartım makbuzu, analiz ve sınıflandırma belgesi ile delil niteliğine haiz diğer belgeler, ürünün aynı miktar, cins, sınıf ve kalitede ürün sahibine geri verilmesini garanti eder.

1.3.3. Ürünün Depolanması

Lisanslı depo işleticisi, depoya kabul edilen ürünü aşağıdaki şekilde depoya yerleştirir:

a) Ürün; (b) ve (c) maddelerinde yer alan durumlar hariç, ürünün cins, tür, sınıf ve derecesine göre tahsis ve tasnif edilmiş, numaralanmış lisanslı depo, depo üniteleri, bölme, tank ve konteynırlara; aynı tür, sınıf ve derecesinden diğer ürünler ile karıştırılarak düzenli ve kolayca erişilebilecek şekilde depolanır. Ürünlerin deponun bölümlerine taşınması, düzenli şekilde yerleştirilmesi, istiflenmesi ve depodan çıkarılmasında, iş araç ve makinelerinin rahatça çalışabileceği boş alanlar ve geçiş yerleri bırakılır.

b) Ürün sahibinin talebi ve lisanslı depo işletmesinin kabul etmesi halinde, bir dökme/yığın ürün, diğer ürünlerle karıştırılmadan, ürünün kimliği ve orijinal hali korunarak ayrı depolanabilir. Bu durumda lisanslı depo işletmesi, bu ürünü ayrı bir tank, bölüm veya konteynıra koyar ve bunlara diğer ürünleri karıştırmadan, açıkça ve fark edilebilir şekilde işaretler.

c) Ürünler çuvallarda veya diğer uygun ambalajlarda teslim alınmış ise, bu çuvallar ve ambalajlar işaretlenerek diğer ürünlerle karıştırılmadan, ürünün kimliği ve orijinal hali kaybolmayacak şekilde parti olarak ayrı depolanır. Lisanslı depo işleticisinin kayıtları, ayrı depolanan ürünlerin depodaki yerini her zaman açık şekilde gösterir.

Lisanslı depo işleticisi, lisanslı depoya kabul edilen ürünlerin depolanması hizmetlerine ilişkin olarak önceden belirlenmiş ve bilinen lisanslı depo ücret tarifesi çerçevesinde ücret talep edebilir. Ücret tarifesinde depolama hizmetinin kapsamında hangi hizmetlerin yer aldığı ve bunların ücretleri açıkça belirtilir. Ücret tarifesi ve tarifedeki değişiklikler, lisans şartı olarak Bakanlıkça onaylandıktan sonra ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

1.3.4. Ürünün Sigortalanması

Lisanslı depo işleticisi, lisanslı depoculuk faaliyeti kapsamında depoladığı ürünler için; hırsızlık, yangın, duman, infilak, deprem, dahili su basması, sel, grev-lokavt-kargaşalık ve terör ile bunlara ilaveten Bakanlık tarafından istenebilecek fırtına, kar ağırlığı, yıldırım, yer kayması, kara, deniz veya hava araç çarpması ve benzeri diğer rizikolara karşı sigorta yaptırmak zorundadır. Emniyeti suiistimal rizikosuna yönelik olarak yapılan sigorta, lisanslı depo teminatı olarak da kabul edilebilir. Depolanan ürün için düzenlenen sigorta poliçesinde, poliçe lehdarı, hasarın meydana geldiği tarihteki mudîdir. Hazine Müsteşarlığı, bu kapsamda sigorta yapacak şirketlerde aranacak nitelikleri ve bu niteliklere uyan sigorta şirketlerini her yıl Nisan ayında belirler ve Bakanlığa bildirir.

Lisanslı bir depoda sigorta kapsamına giren bir hasar meydana gelmesi durumunda, lisanslı depo işleticisi bu durumu ve muhtemel zarar miktarını derhal Bakanlığa ve ilgili sigorta şirketine bildirir. Zararın hesabında, ilgili ürünün hasar gördüğü tarihte borsada oluşan ortalama fiyat; borsa ortalama fiyatı tespit edilemiyorsa Bakanlıkça ilgili ürün için belirlenen yurt içi ve/veya yurt dışı referans borsa veya borsalarda oluşan ortalama fiyat esas alınır.

Lisanslı depo işleticisi hukuken geçerli bir mazereti olmadıkça hasarın tespitini takiben en geç beş iş gününde istenen tüm belgeleri ilgili sigorta şirketine iletme, sigorta şirketi de belgelerin ulaşmasını takiben en geç on iş gününde müdiye hasarın bedelini ödemek zorundadır. Sigorta sözleşmelerinin feshedilmesi sonucunu doğuracak bir nedenin ortaya çıkması durumunda, ilgili sigorta şirketi bunu derhal Bakanlığa ve lisanslı depo işletmesine bildirmekle yükümlüdür. Sigorta sözleşmesinin feshi, ancak söz konusu bildirim Bakanlığa ulaştığı tarihten itibaren otuz günlük sürenin dolmasından sonra hüküm ifade eder.

1.3.5. Ürünün Muhafazası

Lisanslı depo işleticisi, lisansın askıya alındığı süreler de dâhil olmak üzere her zaman, sorumluluğu altında bulunan ürünlerin muhafazasında gerekli dikkati ve özeni göstermekle yükümlüdür. Depo her zaman temiz olmalı, yangın riskini artıran ve ürünün sağlıklı muhafazasını engelleyen saman, çöp ve yabancı maddelerden korunmalıdır.

Ürün, aşırı nem ve sair koşullar sebebiyle zarar veya hasar görmesine yol açacak bir depoda ya da depo bölümünde tutulamaz veya depolanamaz. Depolamaya uygun olmayan bölümlerde ürün depolanamaz. Deponun bu bölümleri, gerekli tadilatlar yapıncaya ve ürün bozulmadan sıhhatli şekilde depolamaya elverişli hale getirilinceye kadar kullanılmaz.

Lisanslı deposundaki herhangi ürünün bozulduğunu fark eden işletmeci, bozulmanın daha ileri seviyeye ulaşmasını önlemek ve ürünün eski haline döndürülmesini sağlamak amacıyla, ürünün yeniden silolanması, eleme, körükleme, soğutma, kurutma, dezenfekte etme işlemleri ile diğer uygun tedbirleri alarak ürünün ıslahına çalışır. Lisanslı depo işleticisi, amaca uygun cihazlarla donatıldığı ölçüde kendi deposunda, uygun cihazlara sahip olmadığı yerlerde söz konusu tertibata sahip başka bir depoda veya yerde ürünü, yukarıda bahsedilen işlemlerin bir kısmına ya da hepsine tabi tutar.

Tarımsal üründeki bozulmanın ıslahtan sonra da engellenemeyeceği saptanırsa veya ıslah çalışmalarından sonra da ürün eski haline dönmemiş ise, işletmeci ivedilikle Bakanlığa, borsaya ve ilgili sigorta şirketine durumu bildirir. Bildirimde; ürünün depolandığı deponun numarası, tahminen bozulan ürünün çeşit, derece ve miktarı ile durumu ve eğer biliniyorsa, bunun nedeni

belirtilir. Bildirim üzerine borsa ve Bakanlık gerekli incelemeyi ve denetimi yapar, ihtiyaç gördüğü tedbirleri alır.

Zayi olan ya da nitelik kaybına uğrayan ürün bedeli sigorta kapsamı dışında ve lisanslı depo işleticisinin ürünün muhafazasına yönelik Kanunda ve bu Yönetmelikte belirtilen yükümlülüklerini aksatmasından kaynaklanmışsa:

- ✚ Söz konusu ürünü teslim almak amacıyla mudinin başvurması üzerine ve o anda lisanslı depoda bu ürün senedinde kayıtlı miktar ve nitelikte ürünün bulunmaması durumunda, lisanslı depo işleticisi aynı nitelik ve miktardaki ürünü en geç yedi gün içerisinde piyasadan temin ederek teslim eder veya aynı nitelik ve miktardaki ürünün başvuru tarihinde borsada oluşmuş fiyatının % 10 üzerindeki bir bedeli öder.
- ✚ Yukarıda öngörülen şekilde mudinin zararı giderilmemişse, ilgili kanun ve “Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği”nin ilgili hükümleri çerçevesinde mudinin zararları tazmin edilir.

1.3.6. Ürün Senedi

Ürün senedi, lisanslı depo işletmesi tarafından depoya teslim edilen ürünlerin sahiplerine temin edilir. Bu senet, ürünün mülkiyetini temsil eder, kredi almak için bankaya rehin olarak konabilir ve borsada temsil ettiği ürünün alınıp satılmasında kullanılır.

Bir ürünün lisanslı depo işletmesine teslimi ve kabul edilmesi halinde, bu ürün için ürün senedi basılı veya elektronik ortamda düzenlenir. Ürünün teslimatı sırasında ürün senedi dışında düzenlenen tartım makbuzu ve delil niteliğini haiz benzer belgeler de ürünün mülkiyetinin ispatında kullanılabilir. Ürün senedi veya delil niteliğini haiz diğer belgeler; ürünün aynı miktar, cins, sınıf ve kalitede mudîye geri verilmesini garanti eder.

Ürün sahibinin talebi, lisanslı depo işletmesinin kabulü halinde; blok halinde tek bir ürün senedi düzenlenebilir. Bu durumda blok ürün senedi üzerine ürünün toplam ağırlığı yazılır. Diğer durumlarda depolanan ürünün ilgili yönetmeliklerde verilen her bir standart parti büyüklüğü

miktarı için ayrı bir ürün senedi düzenlenir. Belli bir parti büyüklüğünün altında olan ürünler için ürün senedi düzenlenmez.

Lisanslı depolarda depolanmış ürün için düzenlenen ürün senedinde aşağıdaki bilgilerin bulunması zorunludur:

- ✦ Lisanslı depo işleticisinin lisans numarası
- ✦ Lisanslı depo işleticisinin ticaret unvanı ve adresi
- ✦ Ürünün depolandığı deponun numarası, adres ve yeri
- ✦ Ürün senedinin düzenlendiği tarih ve seri numarası
- ✦ "5300 SAYILI TARIM ÜRÜNLERİ LİSANSLI DEPOCULUK KANUNU KAPSAMINDA LİSANSLI VE TEMİNATLIDIR" ibaresi ile bu ibarenin altına "CİRO EDİLEBİLİR HUBUBAT (veya hangi ürün ise) ÜRÜN SENEDİ" veya "CİRO EDİLEMEZ HUBUBAT ÜRÜN SENEDİ" ibareleri.
- ✦ Ürün senedi karşılığında kredi kullanılmışsa, "Rehinlidir" ibaresi ile rehini alan kuruluşun unvanı
- ✦ Ürün senedinin kimin namına veya emrine düzenlendiğini gösteren ibare
- ✦ Gün, ay ve yıl olarak depolama tarihi ile lisanslı depo işletmecisinin, lisanslı depo ücret tarifesi çerçevesinde ücretlerini talep etme hakkına sahip olduğuna ve ürün senedinin alım satım ve depodan teslim alınması aşamasında ücretlerin tahsil edilerek lisanslı depo işletmecisine ödeneceğine dair bir açıklama
- ✦ Bu senedin, Kanun ve Yönetmelik hükümlerine tabi olarak senette miktar, çeşit, sınıf veya standardı tanımlanan ürünün ticaret ve muhafazası amacıyla, unvanı yazılı lisanslı depo işletmesinde depolanması için çıkarıldığı; ürün analiz ve sınıflandırmasının ürün standardına göre yetkili sınıflandırıcı tarafından yapıldığı; depodaki hububatın hırsızlık, yangın, duman, infilak, deprem, dahili su basması, sel, grev-lokavt-kargaşalık ile bunlara ilaveten lisans sırasında Bakanlıkça istenmişse fırtına, kar ağırlığı, yıldırım, yer kayması, araç çarpması gibi diğer riskler sebebiyle gerçekleşebilecek kayıp veya zararlara karşı sigorta kapsamına alınmış olduğu; mudinin talebi üzerine bu senetle, depolanan hububatın azamî depolama süresini geçmemek şartıyla depodan geri alınabileceği; iş bu senette aksi belirtilmedikçe, lisanslı depo işleticisinin bu senede tek başına, birlikte veya diğerleriyle ortak olarak sahip olmadığı; İş bu senedin orijinal veya doğru olarak ciro edilmiş halde ibrazı ile lisanslı depo

işletmecisinin depolama hizmeti ücretlerinin ödenmesinden sonra, aynı ya da daha iyi kalitedeki ürünü, bu senette yazılı mudinin kendisine veya yazılı emrine göre teslim edeceği ifadesi

- ✦ Mahsülün üretildiği yer, cins, sınıf veya derecesi, varsa alt sınıfı, analiz sonuçları ve ağırlığı
- ✦ Ay ve yıl olarak hububatın hasat dönemi, gün, ay ve yıl olarak depolanabileceği son tarih
- ✦ Lisanslı depo yetkilisinin imzası
- ✦ Ürünün depoya nasıl getirildiğine ilişkin kamyon/tır, denizyolu, demiryolu ibaresi
- ✦ Senedin arkasında mudinin ciro edebileceği boş alan ve açıklamalar

Ürün senedinde Bakanlıkça uygun görülen başka bilgilere de yer verilebilir.

Basılı ürün senetleri hükmünde olmak üzere elektronik ortamda da ürün senetleri oluşturulabilir. Aynı ürüne ait hem basılı hem de elektronik ürün senedi düzenlenemez. Elektronik ürün senetlerinin düzenlenmesine, muhafazasına, güvenliğine, bu hizmetleri yürütecek kuruluşların lisans almalarına, faaliyetlerine, denetimlerine ve diğer hususlara ilişkin olarak 8.10.2005 tarihli ve 25960 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği” hükümleri uygulanır.

Eğer bir lisanslı depo işletmesi “Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği” hükümleri çerçevesinde bir Merkezi Kayıt Kuruluşu ile sözleşme yapmışsa, çıkardığı ürün senetlerinin yerine geçmek üzere elektronik ürün senedi düzenleyebilir. Ürün senedine bağlanmış tarım ürünlerinin haczi, ancak ürün senedinin haczi suretiyle yapılır.

Ürün senetleri; lisanslı depo işletmesinin unvanını, varsa özel işaretini taşıyan, birbirini takip eden seri numaralı ve ilgili yönetmelikte gösterilen bilgileri içeren ve Bakanlıkça kabul edilen formatta, giderleri şirketçe ödenmek üzere filigranlı ya da özel kâğıtlara Bakanlıkça bastırılır ve lisanslı depo işletmesine tutanakla teslim edilir.

Elektronik ürün senetleri de şirketin unvanını, varsa özel işaretini taşıyan, birbirini takip eden seri numaralı ve ilgili Yönetmelikte gösterilen bilgileri içeren ve Bakanlıkça kabul edilen formatta düzenlenir. “Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği”ne göre lisans almış Merkezi Kayıt

Kuruluşu, lisanslı depo işletmesi tarafından verilecek ya da girilecek veriler doğrultusunda, ilgili lisanslı depo işletmesi adı ve hesabına ürün senedini elektronik ortamda oluşturur.

Ürün senetleri elektronik ortamda düzenleniyorsa, mudiye basılı bir ürün senedi verilemez. Ancak mudinin talebi üzerine, elektronik ürün senedinin tarih ve seri numarasına atıf yapılarak, ürünün miktar ve sınıfını gösteren ve diğer açıklayıcı bilgiler içeren bilgi amaçlı bir belge lisanslı depo işletmecisince mudiye verilir. Bu belge, yalnızca delil niteliğini haiz belge olarak kabul edilir ve ürün senedi özelliğini taşımaz, ürün senedi gibi işlem görmez.

Lisanslı depo işletmecileri, ürün senetlerini imzalamaya yetkili kişi ya da kişilerin isimleri ile orijinal imzalarını ticaret sicilinde tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân ettirir. Ürün senedinin mevzuata uygun olarak düzenlenmesinden, senedi imzalayanlarla birlikte lisanslı depo işletmecisi de sorumludur.

Ürün senetlerinin güven içinde ticaretinin ve takibinin yapılabilmesini teminen lisanslı depo işletmesi ile borsa arasında sözleşme yapılır. Sözleşmede; ürün senetlerinin borsaya kota ettirilmesi, hareketlerinin kontrol ve takibi, teyidi, iptali, bilgi akışının düzenli olarak sağlanması, lisanslı depodaki ürünlerin gerektiğinde borsaca incelenmesi ve kontrolü ile aralarındaki bilgi iletişim sistemi ve diğer hususlar düzenlenir.

1.3.7. Ürünün Teslimi

Lisanslı depo işletmecisi, ürün sahibinin talebi üzerine, hukuken geçerli bir mazereti olmadıkça gecikmeksizin ürünü teslim eder. Başka ürünlerle karıştırılarak depolanma durumunda, teslimatta küçük kalite farklılıkları çıkmış ve bunlar prim ve indirim tarifesindeki oranları aşmamış ise, prim ve indirim tarifesindeki kabul edilebilir sınırlar içerisindeki değerlere göre;

- ✚ Ürün sahibinin lisanslı depodan teslim aldığı ürün, teslim ettiğinden kaliteli çıkar ise, mudi tarafından ürünün sınıf ve derecesine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak, lisanslı depo işletmecisine, kalite farklılığından doğan fiyat farkını indirim tarifesi olarak ödenir.

- ✦ Ancak ürün sahibinin lisanslı depoya teslim ettiği ürün, teslim aldığından kaliteli çıkar ise, lisanslı depo işleticisince ürünün sınıf ve derecesine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat temel alınarak, mudiye, kalite farklılığından doğan fiyat farkını prim olarak ödenir.

İşletmeci, ürünün tesliminde bu ürüne ait ürün senedini geri alır ve iptal eder. Mudî kısmî teslimat talebinde bulunursa, mevcut ürün senedi iptal edilerek teslim edilmeyen kısım için yeni bir ürün senedi düzenlenir. Ancak lisanslı depo işleticisi, lisanslı deposundaki tarım ürünleri üzerinde, bu ürünleri kabul etme, depolama ve teslim de dâhil olmak üzere gerçekleştirdiği hizmetlerden doğan alacakları karşılığında hapis hakkına sahiptir.

Ürünler, depolandıkları lisanslı depolardan teslim edilir. Ancak, ürününün teslim edilenden başka bir lisanslı depodan teslim alınmasına yönelik mudî talepleri, ilgili yönetmelikte belirtilen usûl ve esaslar çerçevesinde karşılanabilir.

Ürün vaktinde depodan geri alınmamışsa, ilgili yönetmelikte gösterilen azamî depolama süresi dolmadan en az otuz gün öncesinden işletmeci, mudînin eline geçecek şekilde yazılı olarak haber verir. Bu süre sonunda da geri alınmayan ürünün bir kısmı veya tamamı, ürünün niteliğine ve piyasa koşullarına uygun olarak lisanslı depo işleticisince satılabilir. Bu durumda lisanslı depo işletmesi ücretler ve masrafları düşerek geri kalan tutarı yedi iş günü içerisinde ilgiliye öder.

Lisanslı depo işleticisi; ürünü, aynı bitki türü, sınıf ve derecede diğer ürünler ile karıştırarak depolamış ise, ürünün mudiye tesliminde ortaya çıkabilecek küçük kalite farklılıkları prim ve indirim tarifesine göre tazmin edilir. Prim ve indirim tarifesi ve bu tarifede yapılacak değişiklikler lisanslı depo işletmesince hazırlanır ve borsanın görüşü alınarak Bakanlıkça onaylanır

1.4. Ürünlerin Lisanslı Depoya Geçici Olarak Kabulü

Ürünler; depolama amacından ziyade şartlandırma, nakletme veya toplayarak ya da istifleyerek bir araca yükleme ve gönderme ve fabrikada kullanılmak üzere kısa süreli muhafaza etme gibi amaçlarla lisanslı depoya en fazla 30 günü geçmeyecek şekilde geçici olarak kabul

edilebilir. Bu durumda lisanslı depo işleticisi, ürün sahibiyle kendisi arasında yaptığı özel sözleşme çerçevesinde ürünü depolar ve depolama ücret tarifesiyle farklı olarak ücret talep edebilir.

Bu şekilde kabul edilen ürüne ilişkin ürün senedi düzenlenmez. Ancak bu tür ürünlerin lisanslı depoda geçici olarak bulundurma amacı ortadan kalkarsa veya geçici depolama süresi aşılsa, o ürün için ürün senedi düzenlenir. Bu tür geçici olarak depoya kabul edilen ürün, ürün senedi düzenlenen ürünlerden ayrı olarak depolanır, üzerlerine geçici olarak kabul edildiğine dair bir ibare iliştilir ve ağırlık, tür ve derecelerine ilişkin bilgiler kayıtlarda ayrı olarak gösterilir. Buna ilişkin olarak ürün sahibi ve lisanslı depo işletmesi arasında çıkan ihtilaflar Kanun kapsamı dışında, aralarındaki sözleşme ve genel hükümlere göre çözülür.

1.5. Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu ve Zararların Karşılanması

Lisanslı depo işleticisinin, ilgili mevzuat ve müddetler ile yapacağı sözleşmede öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmemesinden dolayı ortaya çıkan zararlar, tüzel kişiliği haiz olarak oluşturulan Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu'ndan karşılanır. Fonun çalışma usûl ve esasları "Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği"nce düzenlenir.

Fon yönetimi; lisanslı depoculukla ilgili birimden Bakanlığa temsilen iki, lisanslı depoları, borsaları ve üreticileri temsilen birer olmak üzere toplam beş kişiden oluşur. Aynı sayıda da yedek üye belirlenir. Borsaların temsilcisi, bunların yönetim kurulu üyeleri arasından Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından, lisanslı depo temsilcisi kendi aralarından oy çokluğu ile, üreticileri temsilen bir üye ise Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından atanır. Yönetim kurulu üyelik süresi iki yıldır. Üyeler yeniden seçilebilirler.

Fonun gelirleri şunlardır:

- ✚ Lisanslı depo işletmesinin, her yıl lisanslı depoculuk hizmetleri karşılığında o takvim yılı tahsil ettiği ücretlerin binde beşi.
- ✚ Borsalarda işlem gören ürün senedi alım satımından tahsil edilecek borsa tescil ücretlerinin yüzde onu.
- ✚ Borsalarda işlem gören ürün senedi alım satım bedelinin binde yarımı.

- + Tahsilat ve faiz gelirleri.
- + Bağış, yardım ve diğer gelirler.

Fonun giderleri şunlardır:

- + Mudfilerin zararlarına ilişkin ödemeler.
- + İlgili mevzuatın uygulanması ve lisanslı depoculuğun geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan faaliyet, eğitim ve denetime ilişkin giderler.
- + İlgili mevzuatta verilen görevleri yerine getirebilmek ve bunlarla sınırlı kalmak kaydıyla ihtiyaç duyulan Fon carî ve yönetim giderleri.
- + Fon yönetim kurulu üyelerine aylık brüt asgarî ücret tutarı kadar aylık ücret ödenir.

Fonun kuruluşunu takiben içinde bulunulan veya takip eden malî yılın genel bütçesinden bir defaya mahsus olmak üzere, Fon bütçesine iki milyon TL tutarında ödenek aktarılır. Fon yönetimi, Fon kaynaklarının yeterliliği konusunda yapacağı değerlendirme sonucuna göre gerekçeleriyle birlikte Fon gelirlerinin oranlarının değiştirilmesi için Bakanlığa başvurabilir. Bakanlık, bu başvuruyu uygun görürse Bakanlar Kuruluna oranların değiştirilmesi teklifinde bulunur. Bakanlar Kurulu yukarıda ilk 3 maddede belirtilen Fon gelirleri oranlarını sifıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.

İlgili mevzuat kapsamında alınacak teminatlar, Fon adına ve lehine düzenlenir. Bu teminatların muhafazası, nakde çevrilmesi ve zarar görene ödenmesi, yasal takibinin yapılması, ilgililer hakkında dava açılması, tahsili, yeterliliği, depoculuk lisansının iptali durumunda lisanslı depo işletmesinin yerine getirmesi gereken bir tazmin veya yükümlülüğünün bulunmadığının tespiti sonrası teminatın iadesi ve bunların Bakanlığa bildirilmesi, teminatla ilgili diğer hususlar ve tasarruflar Fon yönetimince yerine getirilir. Fonun gelirleri genel bütçeye veya diğer fonlara aktarılamaz, amacı dışında kullanılamaz.

Lisanslı depoya ürününü teslim etmiş mudinin zararı, sigorta kapsamında ödenemezse ve lisanslı depo işleticisinin yükümlülüklerini herhangi bir nedenle yerine getirilmemesinden dolayı ortaya çıkmışsa; aşağıda gösterilen usûle göre gerekli müracaatlar yapılır ve zarar tazmin edilir:

- ✚ Zarar görenler, noter aracılığıyla veya taahhütlü mektupla ya da lisanslı depo işleticisiyle mudî tarafından imzalı durumu gösterir bir tutanakla, zararın tazmini için lisanslı depo işletmesine başvurur.
- ✚ Başvurunun tebliğinden itibaren yedi iş günü içinde zararın tazmin edilmemesi ya da sulh yoluyla çözülmemesi halinde, durum belgeleriyle birlikte zarar gören tarafından Bakanlığa ve borsaya intikal ettirilir.
- ✚ Borsa, kendisine başvuruyu takiben en geç yedi iş gününde bir ön inceleme ile tarafların sulh imkânını araştırır ve sonucundan Bakanlığı haberdar eder.
- ✚ Sulh mümkün olmamışsa veya gerekli görülmesi durumunda Bakanlık, görevlendirdiği denetim elemanları ile Bakanlığın talebi üzerine borsaca görevlendirilen en az iki bilirkişiden oluşan heyete gerekli incelemeyi yaptırır. Heyet, Bakanlık denetim elemanlarının koordinasyonunda çalışmalarını en geç yirmi gün içinde tamamlayarak rapora bağlar. Gerekçeli talep üzerine bu süre, Bakanlıkça on gün daha uzatılabilir. Bakanlık denetim elemanları, ayrıca ilgililerin cezaî sorumluluğuna ilişkin tespit ve incelemeleri de yürütür.
- ✚ Raporda, lisanslı depo işletmesi tarafından ödenmesi gereken bir zarar veya yükümlülük tespiti yapılmışsa, Bakanlıkça işletmeye gerekli tebligat yapılır ve tebligat tarihinden itibaren yedi iş gününde zararın ilgiliye ödenmesi ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi istenir.
- ✚ Belirtilen yükümlülüğün yerine getirilmediğinin anlaşılması üzerine, durum belgeleriyle birlikte Fona intikal ettirilir. Fon, gecikmeksizin lisanslı depo işletmesinin nakit teminatını çözerek mudîye öder. Bu teminat, zararın tazminine yetmediği takdirde, kalan kısım Fondan ödenir. Fondan yapılan ödeme, lisanslı depo işletmesince Fon tarafından belirlenen sürede yatırılmazsa, teminat olarak verilen ipotekler Fon tarafından nakde çevrilerek Fona gelir kaydedilir. Fon, işlemlerin sonucunu ve teminatın durumunu Bakanlığa bildirir.
- ✚ Lisanslı depo işleticisi veya mudî, yapılan işleme karşı borsaya başvurarak sorunun hakem heyeti tarafından karara bağlanmasını talep edebilir. Bu durumda borsa öncelikle yine tarafların sulh imkânını araştırır, sulh mümkün olmazsa konuyu incelemesi için hakem heyetini görevlendirir.
- ✚ Hakem heyeti, görevlendirilmesinden sonra azamî üç ay içinde incelemesini bitirerek kararını Bakanlığa bildirir. Hakem heyetinin nihaî kararı Fon yönetimince yerine getirilir.
- ✚ Fon, ödediği tutarın ilgililerden tahsili için dava açma da dahil olmak üzere yasal takibat yapar. Tarafların yargıya müracaat hakları saklıdır.

1.6. Lisanslı Depoların Takip ve Denetimi

Lisanslı depoların takip ve denetimi, **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı** ve **sözleşme yaptıkları borsa** tarafından yapılır. Borsa tarafından yapılan takip ve denetimlerde sözleşme esas alınır. Bakanlığın denetimi ise ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılır.

İlgili mevzuat hükümlerine göre Bakanlık;

- ✚ Lisanslı depoculuk, yetkili sınıflandırıcılık ve diğer hususlarda faaliyet gösterecek ilgililere lisans vermeye, mevzuatın öngördüğü durumlarda bu lisansları askıya almaya veya iptal etmeye, lisans sahiplerinin görev ve sorumluluklarını belirlemeye, bunları sınıflandırmaya, tüm işlem ve hesaplarını, varlıklarını denetlemeye veya denetletmeye,
- ✚ İlgili kanuna aykırılık durumunda; mudîlerin çıkarlarının korunması, işlem ve faaliyetlerin güven ve istikrar içinde sürdürülebilmesini teminen gerekli her türlü idarî tedbirleri almaya ve tasarruflarda bulunmaya,
- ✚ İlgili mevzuatın uygulanması ve lisanslı depoculuğun geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan komisyonlar ve çalışma grupları oluşturmaya,
- ✚ İlgili kanun kapsamında öngörülen diğer iş ve işlemleri yerine getirmeye,

görevli ve yetkilidir.

Bakanlık, lisanslı depo işleticisinin;

- ✚ Bakanlığın uyarı ve idarî tedbirlerine rağmen verilen sürede, başta lisans koşulları olmak üzere bu Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa ve ilgili yönetmeliklere aykırı ya da eksik hususları gidermemesi,
- ✚ İflas etmesi, tasfiye kararı alması veya tasfiye sürecine girmesi,
- ✚ Lisanslı depoculuk faaliyetini durdurması, lisansının askıya alınmasını ya da iptalini talep etmesi,
- ✚ Yapılan denetimler sonucunda lisanslı depo işletme yeterliliğini kaybettiğinin veya ilgili kanun gereğince cezaî sorumluluğunu gerektiren hususların saptanması,

- ✚ Lisanslı depoya teslim edilmeyen ürün için veya teslim edilen ürün miktarının üzerinde veya altında ürün senedi düzenlemesi, ürün senedini iptal etmeden bu senedin temsil ettiği ürünün depodan çıkışına izin vermesi veya mudînin izni olmaksızın söz konusu ürünü depodan çıkarma, satma, rehneme gibi tasarruflarda bulunması ve bunu stok kayıtlarında göstermemesi,
- ✚ Menfaat temin etmek üzere ürün senedinin temsil ettiği miktar ve kalitenin altında ürün teslim etmesi, teslim alınan ürünün kalite özelliklerini ve standardını ürün senedinde farklı göstermesi,
- ✚ Mudînin talebine rağmen ürünü teslim etmemesi,
- ✚ Sağlığı olumsuz etkileyecek düzeyde tarımsal ilaçlar ile kir ve benzeri maddelere maruz kalmış tarım ürünlerini bilerek depoya kabul etmesi ve bunları depodaki diğer ürünlerle karıştırması,
- ✚ İlgili mevzuat hükümlerine aykırı davranması

durumlarında; mudîlerin çıkarlarının korunmasını, lisanslı depoculuk, sınıflandırma ve ilgili mevzuatta öngörülen diğer işlem ve faaliyetlerin güven ve istikrar içinde sürdürülebilmesini teminen fiilin önem ve mahiyetine göre ilgililere uyarıda bulunmaya, talimat vermeye, faaliyetlerinin bir veya birkaçını geçici olarak durdurmaya, lisansı askıya almaya, lisansı iptal etmeye, işin mahiyet ve aciliyetini gözeterak işletmenin mevcut yönetimini feshe ve yerine en fazla bir yıla kadar görev yapmak üzere geçici yönetim kurulu atamaya ya da yetkili mahkemeye başvurarak kayyım atanması talebinde bulunmaya, işletmenin ve ortaklarının mal varlıklarına, hak ve alacaklarına tedbir veya el konulması, tasarruf yetkisinin kısmen veya tamamen kaldırılması, zapt edilmesi, bunların bir tevdi mahalline yatırılması için yetkili sulh ceza mahkemesine başvurmaya, tasfiye etmeye ve diğer her türlü idarî tedbir ve tasarruflarda bulunmaya yetkilidir.

Bakanlık, yaptığı bir tespit veya denetim sonucunda mevzuata aykırılığı belirlemesi durumunda fiilin önem ve mahiyetine göre yukarıdaki tedbir ve tasarruflardan bir veya birkaçını uygulamaya koyabilir ve yasal takip gerektiren durumları derhal ilgili mercilere bildirir. Uyarı veya talimat verilmesi durumlarında verilen süre içinde gerekli önlemleri almayan ya da

eksiklikleri gidermeyen işletmelerin faaliyetlerinin bir veya birkaçı durdurulabilir ya da azamî bir yıla kadar lisansı askıya alınabilir. Aykırılık ve eksikliklerin bu sürenin sonunda da giderilmemesi halinde lisans iptal edilir.

Lisanslı depo işletmesinin; faaliyetlerini durdurma, tasfiye kararı alması veya lisans koşullarından bir veya birkaçını yerine getirememesi ya da iflası durumunda, depo işleticisi derhâl mudîlere bir ihtar göndererek durumu bildirir ve mudîlerin sözleşmeleri gereği ödemesi gereken normal depo hizmeti ücretinin tahsilinden sonra ürünleri mudîye teslim eder. Bildirimin yapıldığı tarihten itibaren otuz günlük süre geçmeden depolama hizmetlerine son verilemez.

Lisanslı depo işletmesinin bir veya birkaç faaliyetinin geçici olarak durdurulması ya da lisansının askıya alınması durumlarında, lisanslı depo işletmesi faaliyetlerini sürdürür, ancak depolamak üzere yeni ürün kabul edemez. Bu durumlarda mudîlerin çıkarlarının korunması amacıyla Bakanlık, lisanslı depo işleticisinin işlem ve faaliyetlerine nezaret edebilir veya ihtiyaç görürse geçici yönetim kurulu atayabilir ya da kayyum atanması için mahkemeye başvurabilir.

Doğrudan lisanslı depo işletmesinin yönetimine ve varlıklarına el konulmasını gerektiren durumlarda ya da lisansın iptali halinde, lisanslı depo işletmesine geçici yönetim kurulu veya mahkeme marifetiyle kayyum atanır ve mudîlerin çıkarları öncelikle korunur.

Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu, lisanslı depo işletmeleri, yetkili sınıflandırıcılar ile lisans alan diğer ilgililer Bakanlığın gözetim ve denetimine tâbidir. Bakanlık, bunların tüm varlık ve işlemlerini, depolardaki ürünlerini, defterlerini, kayıtlarını, belgelerini, hesaplarını, denetim elemanları aracılığıyla denetler veya denetim kuruluşlarına denettirir. Bakanlık ihtiyaca göre denetimlerde yardımcı olmak üzere teknik personel de görevlendirebilir, ilgili bakanlık ve kuruluşların denetime katılmalarını veya yardımcı olmalarını talep edebilir.

Bunların yönetici ve personeli; denetim amacıyla Bakanlıkça görevlendirilenlerin işletme ve tesislere girmesine engel olmamaya, para, mal ve para hükmündeki kâğıtları, ürünleri, kıymetli evrakı, kayıt ve defterleri gizli de olsa göstermeye, incelenmesine yardımcı olmaya, istenilen bilgileri eksiksiz ve gerçeğe uygun olarak vermeye ve diğer her türlü yardımı ve kolaylığı göstermeye mecburdur. Bunlar denetim sonucunda Bakanlıkça verilecek talimata uymak zorundadırlar.

1.7. Lisanslı Depoculukta Yasaklar, Hukuki ve Cezai Sorumluluk

Lisanslı depoculuktaki yasaklar, hukuki ve cezaî sorumluluklar 5300 sayılı “Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu”nda aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

Depo kapasitesinin dolu olması, teslim edilmek istenen veya depolanmış bir ürünün lisanslı depodaki diğer ürünleri ve sağlığı olumsuz etkileyecek bir nitelik taşıması ya da depolanmaya elverişsiz olması durumları dışında, lisanslı depo işletmesi ürünün depolanmak üzere kabulünde, depolama hizmetlerinden ve lisanslı depo işletmesi imkânlarından yararlanılmasında kişiler arasında ayırım yapamaz.

Lisanslı depo işletmeleri, ilgili mevzuatta ve mudî tarafından izin verilmedikçe kendilerine tevdi olunan başkalarına ait ürünler üzerinde hiçbir şekilde alım, satım, rehin gibi tasarruflarda bulunamaz, ürünlerin niteliklerini değiştirecek herhangi bir işlem yapamazlar.

Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu, lisanslı depo işletmeleri, yetkili sınıflandırıcılar ve lisans alan diğer ilgililerin malikleri, yöneticileri, denetçileri ve personeli kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan dolayı Fon, lisanslı depo işletmeleri, yetkili sınıflandırıcılar ve lisans alan diğer ilgililerle birlikte sorumludur.

Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu, lisanslı depo işletmeleri ve yetkili sınıflandırıcıların yöneticileri, denetçileri ve personeli ile lisans alan diğer ilgililer; bunların işlem ve faaliyetlerine, ürün ve ürün senetlerine, para ve mallarına, evrak, rapor, hesap, kayıt ve defterlerine ve diğer başka belgelere ilişkin işledikleri suçlardan dolayı Devlet memurları gibi ceza görürler. Bunlar tarafından düzenlenen evraklar, Türk Ceza Kanununun tatbiki bakımından resmî evrak olarak kabul edilir.

Ayrıca aşağıdaki fiil ve hareketlere ilişkin daha ağır bir ceza hükmü öngörülmemişse:

- ✚ İlgili mevzuatta belirtilen ve tutmakla yükümlü olunan kayıt ve defterleri hiç veya doğru ve düzgün şekilde tutmayan ya da noter tasdikini yaptırmayan veya defter ve belgelerin saklama süresine uymayan lisanslı depo işletmesi yöneticileri hakkında Türk Ticaret Kanununun 67 nci maddesinde öngörülen cezalar tatbik olunur.

- ✚ Lisanslı depoculuk ücret tarifesinde belirlenenin üzerinde ücret talep ve tahsil eden, ilgili hükmüne aykırı hareket eden, ürün senedinin ilgili yönetmeliğinde düzenlenen içerik, şekil ve muhafaza şartlarına uymayan lisanslı depo işletmesinin yönetici ve personeli ile diğer ilgilileri hakkında ikiyüzelli günden beşyüz güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.
- ✚ 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'nun 17 nci maddenin birinci fıkrası, 21 inci maddenin birinci fıkrası, 27 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ve son fıkrası, 32 nci madde hükümlerine aykırı hareket eden lisanslı depo yönetici ve personeli hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ve ikiyüzelli günden ikibinbeşyüz güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.
- ✚ Kasıtlı olarak hatalı numune alan veya alınan numuneyi kasıtlı olarak tahrip eden veya ürünü temsil etme niteliğini bozan veya bu ilgili kanun kapsamında depolanan veya depolanacak olan herhangi bir tarım ürününü kasten gerçeğe aykırı şekilde tartan, derecelendiren, sınıflandıran ya da hukuken geçerli bir mazereti olmadıkça lisanslı depo işletmesi ile borsa arasında imzalanan ve Bakanlıkça onaylanan sözleşmeye uygun hareket etmeyen, 27 nci maddenin birinci fıkrasının (f) ve (h) bentleri, 28 inci maddenin birinci fıkrası, 29 uncu maddenin ikinci fıkrası hükümlerine aykırı hareket eden kişi hakkında fiilin önem ve mahiyetine göre altı aydan iki yıla kadar ağır hapis cezası ile bin günden dörtbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.
- ✚ Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa uygun olarak verilen bir lisansı, tahrif, taklit veya yanlış olarak temsil eden, üzerinde değişiklik veya sahtecilik yapan ya da Kanunen yetkisi olmaksızın lisans veya ürün senedini kredi veya herhangi bir şekilde menfaat temini amacıyla düzenleyen veya kullanan, kendine menfaat sağlamak amacıyla depolama hizmetlerini ilgili kanuna uygun olarak yerine getirmeyen, 8 inci maddenin birinci fıkrası, 27 nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi ve 33 üncü madde hükümlerine aykırı davranan kişiler hakkında fiilin önem ve mahiyetine göre iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası ile ikibinbeşyüz günden yirmibeşbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.

2. TÜRKİYE'DE LİSANSLI DEPO UYGULAMALARI

Mevcut koşullarda depo kurmak ve çalıştırmak büyük ölçekli yatırımlar gerektiren, yüksek maliyetli ve kar oranı düşük bir iş olduğundan, 2005 yılında Lisanslı Depoculuk Kanunu çıkartılmış ve aradan 5 yıldan fazla bir süre geçmiş olmasına rağmen lisanslı depoculuk yatırımlarına yeterince ilgi duyulmamıştır.

2009 yılında yapılan ek düzenleme ile lisanslı depoculuğu teşvik amacıyla depodaki ürünleri temsil eden senetlerin alınıp satılmasından elde edilen tüm kazançlar 2014 yılı sonuna kadar kurumlar ve gelir vergisi dışına çıkarılmış, bu senetlerin alım satımına KDV istisnası ve damga vergisi muafiyeti getirilmiştir. Ayrıca yatırım teşvik sistemi aracılığıyla lisanslı depoculuk yatırımları desteklenmektedir. Yatırımlarda Devlet Destekleri kapsamında 4.Bölgede yer alan TRB1 bölgesinde de 1 milyon TL üzerindeki Lisanslı Depoculuk yatırımları teşvik kapsamındadır.

5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu ve bu kanuna istinaden çıkarılan yönetmelikler kapsamında bu güne kadar 6 adet firmaya lisanslı depo işletmesi kuruluş izni verilmiş olup, henüz herhangi bir firmaya faaliyet izni verilmemiştir. Firmaların faaliyet izni alması için gerekli çalışmalar devam etmektedir. (Kaynak: İç Ticaret Genel Müdürlüğü, 2011)

KURULUŞ İZİNİ ALAN LİSANSLI DEPO İŞLETMELERİ

Firma adı	Faaliyet yeri	Faaliyet konusu	Kuruluş izninin yayımlandığı TTSG'nin tarih ve sayısı
SÖNMEZLER Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Adana	Hububat	25.05.2007 / 6816
TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Ankara	Hububat	26.02.2010 / 7510
EGE Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	İzmir	Pamuk	13.01.2011 / 7729
YAYLA Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Mersin	Hububat ve Baklagiller	28.01.2011 / 7740
POLATELİ Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Gaziantep-Mardin	Hububat	28.03.2011 / 7804
Marmara birlik	Bursa	Zeytin ve Zeytinyağı	

Kaynak: İç Ticaret Genel Müdürlüğü

Pilot şirket olarak kurulacak diğer şirketlere örnek teşkil etmesi için Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) iştirakiyle “**TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.**” kurulmuştur. Bu kapsamda; TMO, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Ordu İl Özel İdaresi, Umumi Mağazalar Türk Anonim Şirketi, Gümrük ve Turizm Ticaret İşletmeleri Anonim Şirketi tarafından TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi 05.02.2010 tarihinde kurulmuştur.

TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. Açılış Töreni

Kurulan bir diğer lisanslı depoculuk firması; İzmir Ticaret Borsası'nın (İTB) öncülük ettiği **Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk AŞ (ELİDAŞ)** olup ana sözleşmesi imzalanmıştır. 8 milyon TL'lik sermaye ile kurulan şirket, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na kuruluş için başvuru yapmıştır. Bakanlıktan gerekli iznin alınmasının ardından ELİDAŞ'ın, bir yıl içinde faaliyete geçmesi planlanmaktadır. En büyük ortaklarının İTB ile VOB - Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası AŞ'nin olduğu ELİDAŞ'ın ortakları arasında çeşitli illerin ticaret oda ve borsaları ile tarım ve finans sektöründe faaliyet gösteren önemli kuruluşlar yer almaktadır.

Marmarabirlik Lisanslı Depoculuk A.Ş. de lisanslı depoculuk için yaklaşık 17 milyon dolarlık büyük bir yatırım yapmıştır. Yüzde 50'si Dünya Bankası ve Hazine Müsteşarlığı kaynaklarından, yüzde 50'si de Marmarabirlik öz kaynaklarından karşılanan proje kapsamında 5 bin ton kapasiteli Başköy Lisanslı Zeytin Deposu, 8 bin ton kapasiteli Erdek Lisanslı Zeytin Deposu, 4 bin ton kapasiteli Başköy Lisanslı Zeytinyağı Depo inşaatları tamamlanmıştır.

Marmarabirlik Lisanslı Depoculuk A.Ş. Açılış Töreni

Bir diğer lisanslı depoculuk uygulaması Edirne'de gerçekleştirilmekte olup Edirne Ticaret Borsası üyesi 22 ortak ve borsanın iştiraki ile **Edirne Lisanslı Depoculuk A.Ş** 2,5 milyon TL sermaye ile kurulmuştur. Edirne Ticaret Borsası kurulan şirkette %24 hisseye sahiptir. Şirketin 23 silodan oluşan 55 bin ton buğday depolama kapasitesinin olması, bu depoların borsa sahası içinde bulunan 30 bin metrekarelik arazinin üzerine kurulması ve tesisin 2012 yılında Bakanlık izni alarak faaliyete geçmesi planlanmaktadır.

3. DEĞERLENDİRME

TRB1 Bölgesinde hububat ve baklagillerin yanı sıra, bölge ekonomisinde çok büyük yere sahip olan kuru kayısı ve benzeri kuru meyvelere yönelik lisanslı depoların kurulması büyük yarar sağlayacaktır. Kuru kayısı, 3 yıla varan depolama ömrü ve standardizasyona uygun yapısıyla, lisanslı depoculuğa en uygun ürünlerden biridir. Lisanslı depoculuk, Dünya lideri olduğumuz kuru kayısı sektöründe kalitenin artırılması ve fiyat istikrarının sağlanması bakımından büyük öneme sahiptir.

Lisanslı depoların kurulmasıyla, kalite, hijyen ve gıda güvenliği hususlarında önemli ilerleme sağlanacaktır. Ayrıca depolama maliyeti bakımından da önemli avantaj sağlanacaktır. Örneğin mevcut koşullarda 1 metrekare alanda yaklaşık 500 kilogram kayısı depolanabilirken, yapılacak yüksek standartlı lisanslı depolar ile metrekareye 3 ton kayısı depolanabilecektir. Bu da stok maliyetlerinin önemli ölçüde azalması anlamına gelmektedir. Lisanslı depoculuk ile fire ve ıskarta oranı da düşecek olup, yüksek standartlarda depolama ve sınıflandırma sağlanarak, pazarlama ve ihracat kabiliyetinin artırılması sağlanacaktır. Bunların yanı sıra Lisanslı Depoculuk sistemindeki ürün senetleri; üreticilere, ihracatçılara ve bu ürünlerin ticaretini yapanlara kredi sağlayabilecek bir teminat olması sebebiyle finansal açıdan da bölgeye önemli katkılar sağlayacaktır.

Ancak bölgede, gerek hububat ve baklagillere, gerekse kuru meyvelere yönelik lisanslı depoculuğun başlatılması ve yaygınlaştırılması için mevzuat ihtiyacının yanında, teknik ve mali konular bakımından da bazı altyapı eksiklikleri söz konusudur.

Hububat ürünleri için lisanslı depoculuk koşullarını belirleyen bir yönetmelik mevcut olup, kuru meyveler için de benzer bir yönetmelik ihtiyacı mevcuttur. Ayrıca her iki alanda yürütülecek depolama faaliyetine ilişkin uygulamaya yönelik mevzuat değişiklikleri gerekeceği de tahmin edilmektedir.

Lisanslı depoculuğun ilk yatırım maliyetinin yüksek olması ve kâr oranlarının düşük öngörülmesi de bu alana yapılacak yatırımlara ilişkin çekincelerdendir. Bu nedenle, kâr amacı gütmeyen kurum ve kuruluşların lisanslı depoculuk alanında atılacak adımlara öncülük etmeleri kritik önem taşımaktadır.

Teknik olarak lisanslı depoculuğun sağlıklı biçimde uygulanabilmesi için, bölgede depoculuğu yapılacak tarımsal ürüne yönelik ihtisas borsalarının kurulmaları ve profesyonelleşmeleri de kritik öneme sahiptir. İlgili rn ihtisas borsalarının kurulması, bölgedeki ticaret borsalarının, üretici örgütlerinin ve diğer paydaşların bu alanda atacakları ortak adımlarla gerçekleştirilmelidir. Bu anlamda öncelikle bir kayısı / kuru meyve borsasının kurulması ve ulusal düzeyde etkinliğinin sağlanması gerekmektedir.

2011 yılı Nisan ayı başında TOBB bünyesinde Ticaret Oda başkanlarının katılımıyla gerçekleştirilen Lisanslı depoculuğu geleceği konulu toplantıda, ilgili konuda gelinen nokta ve eylem planı tartışılmış, ürün ihtisas borsalarına ilişkin önemli kararlar alınmıştır. Bu kararlar doğrultusunda, lisanslı depoculuk faaliyetlerinin etkin, verimli ve sürdürülebilir biçimde yürütülebilmesi için, TOBB bünyesinde ürün ihtisas borsasının kurulması ve aktif biçimde tarımsal ürün ticareti yapan ticaret borsalarının da ortak olarak yer alması öngörülmektedir. Bu yapı içerisinde bölgemiz ticaret borsalarının aktif rol almaları ve yönlendirici olmaları önem arz etmektedir.

TRB1 Bölgesinde lisanslı depoculuk uygulamalarının gerçekleştirilebilmesi için, yukarıda açıklanan ve henüz tam olgunlaşmamış olan kanuni, mali ve teknik hususlar yakından takip edilmeli, aynı zamanda bu süreçte bölge için gereken hazırlıklar yapılmalıdır. Özellikle rn ihtisas borsası konusunda atılacak adımları müteakip bölgede lisanslı depo kurulmasına yönelik ayrıntılı bir fizibilite çalışması yapılması, bu alanda Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illeri için izlenecek yol haritasını net biçimde ortaya koyacaktır.

KAYNAKÇA

5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu

5174 Sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu

Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği

Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Fındık Lisanslı Depo Yönetmeliği

Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Yönetmeliği

İhtisas Borsalarının Kuruluş, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkındaki Genel Yönetmelik

Karabaş & Gürler, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. 1, (2010)

Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği

Malatya Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, (2011), Kurum Görüşmesi.

Malatya Ticaret Borsası, (2011)

Mızrak, Gürbüz, (2007), Ürün İhtisas Borsacılığı Sisteminde Lisanslı Depoculuğun Yeri, Konya Ticaret Borsası Dergisi.

Pamuk Lisanslı Depo Yönetmeliği

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı), (2011),

<http://www.sanayi.gov.tr/> , <http://www.icticaret.gov.tr/>

Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik